

حجرت مقدس
(مانده‌های آیینی ررشتیان کرمانیا)

سوده لوهاری پیلاقی
دکتر رضا مهرافروز
دکتر حسین سرحدی دادیان

انتشارات آویارمنا

انتشارات آریارمنا

خشت مقدس

(مانده‌های آیینی زرتشتیان کرمانیا)

| سوده لوهاری ییلاقی، رضا مهرآفرین و حسین سرحدی دادیان |

| چاپ و صحافی: مهرگان |

| نوبت چاپ: نخست، ۱۳۹۹ | شمارگان: ۱۰۰ نسخه | بها: ۳۰۰۰۰ تومان |

| تصویر جلد: سپندینه آتش آتشکده (باکو) |

| تارنما: www.aryaramna.ir |

| نامه‌نگار: info@aryaramna.ir, aryaramna@yahoo.com |

| نشانی: تهران، صندوق پستی: ۵۶۹-۱۴۵۱۵ | همراه: ۰۹۳۹۵۹۶۹۴۶۶ |

انتشارات آریارمنا و گروه پژوهشی باستان‌کاوی تیسافرن |

هدف اصلی این انتشارات، آشنایی باسفرهای باستان‌کاوی تیسافرن و محفوظ است.

| تکثیر این آثار چاپ و بازنویسی این اثر یا بخشی از آن به هر شیوه همچون رونوشت،

انتشار الکترونیک، ضبط، خیره روی سی دی و چیزهایی از این دست بدون موافقت کتبی

و قبلی انتشارات آریارمنا مجاز نیست و متخلفان بر پایه قانون «حمایت از حقوق مؤلفان،

مصنفان و هنرمندان ایران» تحت پیگرد قرار خواهند گرفت. |

۳۳

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

فروست

شابک

وضعیت فهرست‌نویسی

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

شناسه افزوده

شناسه افزوده

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتاب‌شناسی ملی

لوهاری ییلاقی، سوده، ۱۳۷۰

: خشت مقدس (مانده‌های آیینی زرتشتیان کرمانیا) / نوشته سوده لوهاری ییلاقی،

رضا مهرآفرین، حسین سرحدی دادیان

: تهران: آریارمنا، ۱۳۹۹.

۱۵۰ص.

: ایران‌شهر؛ ۹.

۹۷۸-۶۲۲-۹۷۱۸۳۱-۵

: فپا

وضعیت فهرست‌نویسی

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

شناسه افزوده

شناسه افزوده

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتاب‌شناسی ملی

زرتشتیان -- ایران -- کرمان -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی

: Zo. 848.1 -- Iran -- Kerman -- Social life and customs

: مهرآفرین، رضا، ۱۳۳۹ -

: سرحدی دادیان، حسین، ۱۳۵۶ -

: گروه پژوهشی باستان‌کاوی تیسافرن

DSRV۲:

۹۵۵/۹۷۳:

۷۳۹۱۶۱۸:

فهرست

۹	پیشگفتار.....
۱۱	فصل یکم: پیشینه تاریخی.....
۲۳	فصل دوم: زرتشتیان کرمان و آداب و رسوم آنها.....
۵۱	فصل سوم: بناهای مذهبی زرتشتیان کرمانیا.....
۵۱	۱. بناهای آتش.....
۵۱	الف- چهارتاقی.....
۹۱	ب- آتشکده‌ها.....
۱۰۵	۲. زیارتگاه‌ها.....
۱۴۴	۳. بناهای تدفین.....
۱۲۴	الف- دخمه‌ها.....
۱۳۱	ب- آرامگاه.....
۱۳۳	فصل چهارم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....

پیشگفتار

پیش از اسلام دین بیشتر ایرانیان زرتشتی (مزدیسنه) بود. دینی که پیامبر آن از اقوام ایرانی و خاستگاه آن ایرانویج در کرانه رود ارسایی بود، اما ادیان دیگر مانند یهود و مسیحیت نیز پیروانی داشت و آنان به گونه‌ای مسالمت‌آمیز در کنار اکثریت زرتشتیان ایرانی زندگی می‌کردند. با آمدن اسلام، بیشتر از این مسلمان شدند و خراسان، سیستان، یزد و کرمان از آخرین ولایت‌هایی به‌شمار می‌رفت که زرتشتیان اندکی در آنها باقی مانده بودند. دو ولایت خراسان و سیستان نیز پس از پستی آخرین بازماندگان زرتشتی خود را از دست داد و یزد و کرمان به‌دلیل شرایط خاص جغرافیایی و کوچری خود پناهگاه آخرین بازماندگان دین کهن ایرانی بود که با وجود تنگناهای فزاینده آتش مقدس دین مزدیسنان را همچنان روشن نگاه داشتند.

پیش از این، آثار زرتشتیان یزد طی یک کار پژوهشی در مجلدی با عنوان پشت و خشت منتشر شد که مباحث عمده آن را بناهای آیینی زرتشتیان این استان مانند بناهای آتش، زیارتگاه‌ها و مراکز تدفین تشکیل می‌داد. پس از آن نوبت به کرمان رسید که با انجام یک پژوهش میدانی دیگر همانند یزد، آثار دینی زرتشتیان این استان در مجلدی گردآوری شود تا ضمن شناخت و نگهداری بهینه این آثار، زمینه را برای تحقیقات بیشتر

پژوهشگران عرصه دین، ایران‌شناسی و باستان‌شناسی فراهم آورد. ممکن است در روند این بررسی میدانی، برخی از آثار مغفول مانده باشد که امید است با یادآوری زرتشتیان پاک نهاد کرمان و دیگر علاقمندان در آینده نه‌چندان دور و در چاپ‌های دیگر این نقیصه جبران شود.

کتاب حاضر شامل چهار فصل است. فصل نخست آن را پیشینه تاریخی کرمان در دوره تاریخی و اسلامی تشکیل می‌دهد که به گونه‌ای مختصر خواننده را با گذشته این سرزمین آشنا می‌کند. فصل دوم به تاریخ زرتشتیان کرمان در دوره اسلامی می‌پردازد و در آن، آداب و رسوم آنها مانند نماز، جشن‌های دوازده‌گانه، گاهنبارها، مراسم و آداب آسمان‌ها، زیارتگاه‌ها، تدفین و ... را یادآور می‌شود. فصل سوم، فصل اصلی این نوشتار است که می‌دهد که همراه با نقشه و تصاویر زیبا به معرفی بناهای آتش (چهارتاقی و آسکا)، زیارتگاه‌ها و بناهای تدفین (دخمه و آرامگاه) می‌پردازد. فصل چهارم با جمع‌بندی نوشته‌های این نوشتار به پایان می‌رسد.

رضا مهرخیزین

۱۳۹۹